

θηκε· χυθήκανε στὴ γῆ τ' ἄσπρα ἄνθια τῆς ἀμυγδαλιᾶς, ποῦ πέσανε στὸ κάτωπορο φόρεμά της καὶ σκέπασαν τὸ διαμαντοστόλιστο σπαθί.

Χρυσίζανε σὲ κάθε ἡλίου χάιδεμα, τὰ ξανθόχρυσα μαλλιά στὸ βράχο σὰν ἀνέθηκε ἡ ξεθρονισμένη ἡ βασίλισσα, θαρρεῖς στεφάνι· ἀθάνατο στόλισε τὸ μέτωπό της τὸ βασιλικό. Τὴ γαλανή της ἀγκαλιὰ ἀνοίγει ἡ θάλασσα καὶ δέχεται τὸ κουρασμένο τὸ κορμὶ ποῦ τόσα χρόνια μὲ μιὰ ἐλπίδα ἔρημη ἐγύριζε, στὴ γῆ ἐξωρισμένο.

Λίγος ἀφρὸς τὴν ἐστεφάνωσε καὶ πάλι ἡ θάλασσα ἡ γαλανή, χαμογέλασε παρθενικὸ χαμόγελο.

Ὡρες ἐπέρασαν πολλές, τὸ ἄσπρο ἄλογο πατεῖ τὴ γῆ περὶ φάνα καὶ τὸν ἀφέντη ἀπ' τὴ βαθεῖα τὴ συλλογὴ ξυπνάει.

Ἐφόρεσε μὲ ἀναστεναγμὸ τὸ τιμημένο τὸ σπαθί.

Σκοτάδι· χύθηκε πυκνὸ στὸ βουνό· τὸ βασιλόπουλο σιμῶνει στὴν ἀκρογιαλιά, βλέπει τὴ θάλασσα τὴ μαυρισμένη καὶ λέει μὲ φωνὴ βραχνή·

— Δυστυχησμένη, ἂν βασιλευς, θὰ μάθαιναν ὁ γέρως ὁ πατέρας μου, ποῦ μ' ἔχει ἀκριβὸ καμάρι του «ποῦ ὄνειρεύομαι νύχτα καὶ μέρα τὸ θάνατό του γιὰ νὰ γένω βασιλιᾶς τρανός».

Μόλις τὰ εἶπ' αὐτὰ καὶ βλέπει μαῦρο φάντασμα στὴ θάλασσα νὰ περπατῇ καὶ νοιώθει χλιαρὴ πνοὴ στὸ λαιμό του.

Τὸ βασιλόπουλο ποῦ δὲ χλώμιαζε μπρὸς στὰ ὀλόγυμνα σπαθιά, λιγοθύμησε.

Τὸ μαῦρο φάντασμα ἦταν τοῦ βράχου ὁ ἴσκιος κ' ἡ χλιαρὴ πνοὴ ὁ Ἄσπρος ποῦ βαρέθηκε νὰ τὸν φυλάγῃ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ Μικρὰ Κόμησσα¹

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΟΚΤΑΒΙΟΥ ΦΕΓΙΕ

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ Ε. Δ. ΡΟΪΔΟΥ

Οὐδεμία ἄλλη εὐτυχῶς ἐκ τῶν νέων γυναικῶν, ὅσαι φιλοξενοῦνται ἢ διαδέχονται ἀλλήλας εἰς τὸν πύργον, φυλάσσεται ὑπὸ τοιοῦτου φοβεροῦ δράκοντος. Τινὲς μάλιστα τούτων, καὶ πρὸ πασῶν δύο ἡ τρεῖς Παρισίαι ἐπιδεικνύουσιν ἐλευθερίαν συμπεριφορᾶς, ἀπληστίαν διασκεδάσεως καὶ ὀρεξίν ἐργολαβίας ὑπερβαίνουσιν τὰ ὅρια τοῦ πρέποντος καὶ θεμιτοῦ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ἀξιολόγου κ. Βρεῦλλη. Κάλλιστα γνωρίζεις ὅτι οὐδόλως ἐκτιμῶ τὰς τοιοῦτου εἶδους κυρίας, οὐδὲν ἐχούσας κοινὸν πρὸς τὸ ἰδανικόν μου τῆς γυναικός· ἀλλὰ καὶ οὕτω συμπαχῶ μετ' αὐτῶν ὀλοφύγως καὶ θεωρῶ μάλιστα τὰς τρελλὰς ταύτας ὡς ἀγγέλους, ὅσκις τὰς παραβάτω πρὸς τινὰς ἐνταῦθα εὐσεβεῖς καὶ σεβασμίας δεσποῖνας, ἐξεμύσας καθ' ἐσπέραν τὸν δηλητηριώδη ἰὸν τῆς ἐπαρχιακῆς αὐτῶν κακογλωσσίας κατὰ τῆς διαφθορᾶς, ἥτοι κατὰ τῆς νεότητος, τοῦ κάλλους, τῆς ἐρασιμότητος, τῆς χάριτος καὶ ὅσα ἄλλα ἢ οὐδέποτε εἶχαν ἢ ἀπώλεσαν πρὸ χρόνου ἀμνημονεύτου.

¹Ἰδὲ σελ. 37.

Ἐν μόνον πρᾶγμα κατὰκαρδὰ μὲ λυπεῖ, τὸ νὰ ἀναγκάζωμαι ν' ἀναγνωρίσω ὅτι μεταξὺ τῶν θυμάτων τῶν μεγαλῶν τούτων ὑπάρχει καὶ ἓν ἀναλαβὸν νὰ δικαιολογήσῃ διὰ τῆς διαγωγῆς του πᾶσαν μομφὴν καὶ κακολογίαν. Οὐχὶ αἱ σεμνότεροι αὐταὶ στρίγγαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἄγγελος τῆς ἐπιεικειᾶς ἤθελεν ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον ἀπὸ τοῦ τελείου προτύπου φιλοταράχου ἐπιπολαιότητος, κουφονοίας καὶ παραφόρου φαντασιοληξίας, τὸ ἔχον ὄνομα κόμησσα Πάλμα καὶ ἐπώνυμον ἡ μικρὰ κόμησσα, τὸ ἄλλως ἱκανῶς ἀνάρμοστον, διότι ἡ κυρία αὕτη δὲν εἶναι μικρὰ τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ μόνον λεπτή καὶ ἐλαφροτάτη. Ἡ κυρία Πάλμα εἶναι εἰκοσιπενταετίας χήρα, κατοικοῦσα μετὰ τῆς θείας αὐτῆς μαρκησίας Πομβριάν, εὐλαβοῦς γραίας, περὶ οὐδενὸς ἄλλου μεριμνώσης ἢ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς αὐτῆς καὶ τῆς ἀνορθώσεως τῶν Βουρβόνων. Ὑπὸ τοιαύτην ὅλως εἰκονικὴν κηδεμονίαν ἡ μικρὰ κόμησσα εἶναι ἐλευθέρᾳ νὰ κάμνῃ ὅ,τι θέλει καὶ οὐδέποτε λησμονεῖ τοῦτο. Τὸν χειμῶνα διαμένει παρὰ τινι πρεσβυτέρῳ ἀδελφῇ ἐν Παρίσις, καὶ σκοτόνει τακτικῶς δύο ἄλογα τὸν μῆνα, ὅπως ἔχη τὴν εὐχαρίστησιν νὰ χορεύσῃ ἀνὰ ἓνα γῦρον εἰς ἕξ τοῦλάχιστον καθ' ἐσπέραν αἰθούσας. Μετὰ τοιοῦτον κατόρθωμα αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐξοχικῆς εἰρήνης καὶ ἔρχεται νὰ διέλθῃ τὸ θέρος εἰς τὴν Νορμανδίαν πλησίον τῆς θείας της. Ἀμα φθάσῃ, πηδᾷ ἐπὶ τοῦ πρώτου τυχόντος ἵππου καὶ φεύγει ἀπὸ ρυτῆρος. Ὅλως ἀδιάφορον εἶναι εἰς αὐτὴν ποῦ ὑπάγει, φθάνει μόνον νὰ τρέχῃ. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως ἔρχεται εἰς τὸν πύργον τοῦ Μαλουέ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀγαθὴ οἰκοδόσποινα ἔχει πρὸς τὴν τρελλὴν ταύτην ἀδυναμίαν, ἥτις μοὶ φαίνεται ὅλως ἀνεξήγητος. Ἡ μικρὰ κόμησσα τὰς μὲν γυναῖκας διαθέτει ἐχθρικῶς διὰ τῆς προπετείας αὐτῆς, πρὸς δὲ τοὺς ἄνδρας φέρεται μετὰ πολλῆς οἰκειότητος, ἐνθαρρυνούσης πᾶν τολμηρὰ καὶ πᾶσαν περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτῆς κακόβουλον ὑπόθεσιν. Ἀλλ' ἡ κοινὴ γνώμη τῆς εἶναι ἐξ ἴσου ἀδιάφορος, ὅσον εὐπρόσδεκτον τὸ θυμιάμα οἰοῦν ἥποτε θαυμαστοῦ. Ἀλλὰ τὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς αὐτὴν ἀρέσκον, εἶναι ὁ θόρυβος, ἡ κίνησις, ἡ κοσμικὴ τύρβη καὶ ἡ διασκεδάσις μέχρι παραβάτης. Τὸ πρᾶγμα τοῦ ὁποῦ ἔχει ἀπαραίτητον ἀνάγκην τὸ πρᾶϊ, τὸ ἀπόγευμα καὶ τὴν νύκτα, εἶναι ἔριππον κυνήγιον, τὸ ὁποῖον διευθύνει προτρέχουσα πάντων, βαρὺ χαροπαίγνιον εἰς τὸ ὁποῖον κερδίζει ἢ χάνει μειδιώσα μυθῶδες ποσόν, ἢ παράφορος χορός, τὸν ὁποῖον παρατείνει μέχρι πρωίας. Οὐδέποτε ἔτυχε νὰ ἴδω ὑπαρξίν ἀνθρωπίνου ὄντος τόσον πολυάσχολον καὶ συγχρόνως οὕτω κενήν. Τὸ ἐπίγειον αὐτῆς στάδιον διατρέχει ἡ μικρὰ κόμησσα χωρὶς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ σταματήσῃ, νὰ διστάσῃ ἢ νὰ σκεφθῇ, πάντοτε μειδιώσα, ἀμέριμνος, ἀπερίσκεπτος καὶ τοῦ ἵππου αὐτῆς ἀλογωτέρα. Ἀλλ' ἔχει ἄρ' ἄ γε ψυχὴν, ἢ οὐδέποτε περὶ οὐδενὸς πράγματος σκεφθεῖσα αὕτη γυνή; Πολλάκις ἐδίστασα περὶ τούτου καὶ ἀπέκλινα πρὸς τὰ δόγματα τῶν μηδενιστῶν, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσω τί ἄξιον τῆς ἀθανάτου ὑπαρξεως ἡδύνατο ἐκ τοῦ ἀσυνειδήτου τούτου πλάσματος ν' ἀπομείνῃ, μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς μόνης ἐμ-

φυγούσης αὐτὸ ματαίας καὶ ἀσκόπου ζεικνησίας.

Κάλλιστα γνωρίζων τοῦ κόσμου τὴν κακεντρέ-
χειαν ὀλίγην ἀποδίδω σημασίαν εἰς τὰς ἐπὶ ἀνη-
θικότητι αἰτιάσεις, τὰς ὁποίας ἐπιρρίπτουσι κατὰ
τῆς μικρᾶς κομήσεως αἱ σεμναὶ ἐνταῦθα ἐριννύες καὶ
νεώτερά τινες κυραὶ ζηλεύουσαι τὰ ὀλίγον ἐπίζηλα
αὐτῆς προσόντα. Ἄλλως δὲ πιστεύω ὅτι δὲν ἀνῆ-
κει εἰς τοὺς ἄνδρας νὰ ἐπικρίνωσι μετὰ πολλῆς αὐ-
στηρότητος ὀλισθήματα, τὰ ὁποία πρὸς ὄφελος αὐ-
τῶν οἱ ἴδιοι προκαλοῦσιν. Οὐδόλως λοιπὸν ἐρωτῶ
ἂν ἔχη ἡ κυρία Πάλμα ἐραστὰς, οὐδ' ἤθελα ρίψει
λίθους κατ' αὐτῆς διὰ τοῦτο, πολὺ μικρότερον τοῦ-
του ἁμάρτημα θεωρῶν τὸ νὰ μὴ ἔχῃ οὔτε νοῦν οὔτε
καρδίαν. Ὅπως δὴποτε ἀδύνατον μοὶ ὑπῆρξε,
καίτοι ἀποστρέφομαι πᾶσαν ἐπίδειξιν πρωτοτυπίας,
νὰ προσθέσω ἐμαυτὸν εἰς τὸν ὄμιλον τῶν θαυμαστῶν
τὸν ὁποῖον σύρει ἡ μικρὰ κόμησσα, ὅπισθεν τοῦ
θριαμβευτικοῦ αὐτῆς ἄρματος. Τοῦτο παρατηρή-
σασα μὲ κεραυνοβολεῖ πολλάκις διὰ βλέμματος,
ὅπου σαφῶς εἰκονίζεται περιφρονητικὴ τις ἀπορία.
Ἀποδίδων εἰς αὐτὴν τὰ ἴσα, τὴν θεωρῶ ἐνίοτε καὶ
ἐγὼ μετὰ τῆς ἐκπλήξεως, ἥς εἶναι ἄξιον ψυχολογικὸν
τέρας πρωτοφανές. Οὕτως ἐξωφλεῖτο μέχρι τοῦδε
πᾶς μεταξὺ ἡμῶν λογαριασμός, ὅτε χθὲς τὸ ἐσπέ-
ρας ἐπῆλθε δυσάρεστον συμβεβηκὸς διαταράξαν τὸ
ἰσοζύγιον. Ἡ κυρία Μαλουέ, ὡς ἤδη γνωρίζεις,
τρέφει ἐξ ὑπερβολῆς Ἰσως εὐαγγελικοῦ ἐλέους ἐξαί-
ρετικὴν πρὸς τὴν μικρὰν κόμησσαν συμπάθειαν.
Ὅμιλῶν χθὲς περὶ τούτου μετὰ τῆς καλῆς μαρκησίας
ἐν ἀποκέντρῳ γωνίᾳ τῆς αἰθούσης, εἶπον εἰς αὐτὴν
γελῶν, ὅτι ἡ τοιαύτη πρὸς τὴν ἁμαρτωλὴν ἐξαί-
ρετικὴ εὐνοία ἦτο κακὸν παράδειγμα, δυνάμενον
ν' ἀποθαρρύνῃ τοὺς δικαίους.

— Οἱ δίκαιοι, μοὶ ἀπεκρίθη ἡ κυρία Μαλουέ,
οὐδέποτε ἀποθαρρύνονται, ἔπειτα δίκαιοι δὲν ὑπάρ-
χουσιν, οὐδὲ σεῖς εἴσθε τοιοῦτος.

— Οὐδέποτε εἶχα τοιαύτην ἀξίωσιν.

— Μὲ ποῖον λοιπὸν δικαίωμα κρίνετε μὲ τόσῃν
αὐστηρότητι τὸν πλησίον σας ;

— Ἀδύνατον μοὶ εἶναι νὰ θεωρήσω τὴν κυρίαν
Πάλμα ὡς πλησίον μου.

— Τὸ ἐπιχείρημα μοῦ φαίνεται ὅπως οὖν πρω-
τότυπον. Μάθετε, κύριε, ὅτι ἡ κυρία Πάλμα ἀνε-
τράφη κακῶς, ὑπανδρεύθη ἀτυχῶς, περικυκλώνεται
ἀπὸ ἀνοήτους, ἀλλ' εἶναι ἀκατέργαστος ἀδάμας,
ἔχων μόνον ἀνάγκην ἀγαθοῦ τεχνίτου ὅπως τὸν
πελεκῆσῃ.

— Οἰκτεῖρω ἀπὸ τοῦδε τὸν μέλλοντα πελε-
κῆτῃν.

Βλέπων αὐξάνουσαν τὴν ταραχὴν τῆς μαρκη-
σίας, ἥτις οὐδέποτε ταράσσεται ἀναιτίως, καὶ μὴ
γνωρίζων εἰς τί ν' ἀποδώσω τοῦτο, κατελήφθη αἰ-
φνης ὑπὸ τῆς ἀλλοκότου ιδέας, ὅτι ἡ κατὰ πάντα
τὰ λοιπὰ τελεία καὶ ἄσπογος οἰκοδόσποινά μου εἶχε
τὴν μανίαν νὰ ὑπανδρεύῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ εὐη-
ρεσεῖτο προορίζουσα ἐμὲ τὸν ἀνάξιον εἰς σωτηρίαν
τῆς μικρᾶς κομήσεως ἀπὸ τοῦ βαράθρου τῆς ἀπω-
λείας. Ὑπὸ τοιαύτης κατεχόμενος οὐχὶ μετριόφρο-
νος πεποιθήσεως, ἔλαβον θέσιν ἀμυντικὴν, ἥτις μοὶ
φαίνεται ἤδη ἱκανῶς γελοία.

— Μήπως σὺς ἀπαρέσκει ἡ μικρὰ κόμησσα, μοὶ
ἀπήντησεν ἡ κυρία Μαλουέ, διότι ἀμφιβάλλετε
περὶ τῆς παιδείας της ;

— Οὐδόλως ἀμφιβάλλω περὶ τῆς παιδείας της,
ἀμφιβάλλω μόνον ἂν ἤξευρῃ ν' ἀναγινώσκῃ.

— Ἄλλ', ἐξηγήσατέ μοι τέλος πάντων σπουδᾶ-
ζων τί ἔχετε κατὰ τῆς πτωχῆς ταύτης γυναικὸς ;
ἠρώτησεν ἡ μαρκησία μετ' αὐξούσης συγκινήσεως.

Ἐγὼ δὲ θέλων νὰ διαλύσω ἀνεπιστρέπτει τὸ συ-
ζευκτικὸν αὐτῆς ὄνειρον ἀπεκρίθην ἀδιστακτως·
— «Ἐχω κατ' αὐτῆς ὅτι παρέχει εἰς τὸν κόσμον τὸ
κάκιστον παράδειγμα θριαμβευούσης ἐπιπολαιότη-
τος καὶ ἀλαζόνος ἀκολασίας. Καίτοι δὲ οὔτε ἄμεμ-
πτος εἶμαι οὔτε ἔχω δικαίωμα νὰ κρίνω τοὺς ἄλλους,
ὑπάρχει ἐν τούτοις εἰς ἐμὲ, ὡς καὶ εἰς ὁλόκληρον τὸ
κοινὸν παντὸς θεάτρου, αἴσθημά τι δικαιοσύνης, ἐξε-
γειρόμενον κατὰ τοῦ θριαμβοῦ τῶν στερουμένων
παντὸς προτερήματος καὶ πάσης ἀρετῆς.»

— Πιστεύετε ὅτι ἤθελον δέχεσθαι αὐτὴν ἐν-
ταῦθα, ἂν δὲν ἤμην βεβαία ὅτι ὅσα λέγονται εἶναι
συκοφαντία.

— Πιστεύω, κυρία μου, ὅτι ἀδυνατεῖτε ἐκ φύ-
σεως νὰ πιστεύσετε τὸ κακόν.

— Κατὰ τοῦτο ἀπατάσθε. Ὅσα ἀποδίδονται
εἰς τὴν μικρὰν κόμησσαν μυθιστορήματα οὔτε σκιάν
ἔχουσι πιθανότητος. Αὕτη εἶνε ἀκόμη παιδίον καὶ
οὐδὲ κἂν γνωρίζει τί εἶναι ἔρως.

— Περὶ τούτου εἶμαι καὶ ἐγὼ βεβαιότατος καὶ
ἔτοιμος νὰ ὁμῶω, ὅτι οὔτε τῆς φαντασίας, οὔτε
τῆς καρδίας ἡ ἐξαψὶς ἔχουσί τι κοινὸν πρὸς τὰς πα-
ρεκτροπὰς αὐτῆς, αἵτινες μένουσιν οὕτως ἀνεπίδε-
κτοι δικαιολογίας.

— Σιωπήσατε, δι' ὄνομα Θεοῦ, εἶπεν ἡ κυρία
Μαλουέ συνάπτουσα τὰς χεῖρας. Τὴν γνωρίζω
πολὺ κάλλιον ἢ σεῖς καὶ δύναμαι ἐν εὐλικρινείᾳ καὶ
πειποθήσει νὰ βεβαιώσω, ὅτι ὑπὸ τὴν φαινομένην
αὐτῆς ἐπιπολαιότητα ἔχει καὶ πνεῦμα καὶ καρδίαν.

— Μάλιστα, κυρία μου, τόσον πνεῦμα ὅσην καὶ
καρδίαν.

— Τοῦτο καταντᾷ ἀνυπόφορον ! εἶπεν ἡ μαρ-
κησία, ἀφίνουσα τοὺς βραχίονας αὐτῆς νὰ κατα-
πέσωσι μετ' ἀπελπισίας· συγχρόνως δὲ εἶδον κινού-
μενον τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας παρὰ τὴν ὁποίαν
ἐκαθήμεθα, καὶ τὴν μικρὰν κόμησσαν ἐξερχομένην
τῆς κρύπτης, ὅπου εἶχον περιορίσει αὐτὴν αἱ ἀπαι-
τήσεις δὲν ἐνθυμοῦμαι τίνος παιγνιδίου, ὅπως ἐνωθῇ
καὶ πάλιν μετὰ τοῦ ὀμίλου τῶν συμπαϊζόντων.

— Πῶς, ἦτο ἐκεῖ ! ἀνέκραξα θεωρῶν ὡς ἐμ-
βρόντητος τὴν μαρκησίαν.

— Μάλιστα, κύριε, ἦτο ἐκεῖ, ἀκούουσα καὶ
βλέπουσα ἡμᾶς. Ἐξήτησα νὰ σὺς εἰδοποιήσω διὰ
παντοίων νευμάτων, ἀλλ' εἴχετε καταντῆσαι ἀκρά-
τητος.

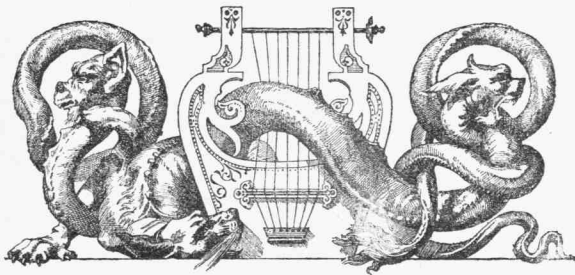
Ἡ ταραχὴ μου καὶ ἡ λύπη διὰ τὰ λεχθέντα ἦτο
κατὰ τοσοῦτον μεγαλειτέρα, καθ' ὅσον ἐπιτιθέμενος
κατὰ τῆς κυρίας Πάλμης ἐκινούμην μᾶλλον ἐκ πνεύ-
ματος ἀντιλογίας ἢ ἐξ οἰουδήποτε ἐχθρικοῦ πρὸς αὐ-
τὴν αἰσθήματος.

— Τώρα τί νὰ κάμω ; ἠρώτησα τὴν μαρκησίαν,
ἥτις μετὰ στιγμὴν σκέψεως μοὶ ἀπεκρίθη ὑψοῦσα

ἐλαφρῶς τοὺς ὤμους. — Τίποτε, τὸ καλλίτερον εἶναι νὰ ἡσυχάσετε.

Ὡς τὸ ἐλάχιστον ἀνέμου φύσημα ἀρκεῖ ὅπως ἐκχυθῇ ἰσοχειλὲς ποτήριον, οὕτω τὸ τελευταῖον τοῦτο πάθημα ἐκορύφωσε τὴν πληξίν μου καὶ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὰς κοσμικὰς διασκεδάσεις. Ἡ ἐπικρατοῦσα ἐνταῦθα διηνεκὴς εὐθυμία καὶ πανήγυρις, τὰ ἱπποδρόμια, τὰ γεύματα, οἱ χοροί, ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀδιάκοπος κίνησις μ' ἐνοχλοῦσι μέχρις ἀηδίας, καὶ καθ' ἐκάστην καθίσταται ζώηροτέρα ἢ μεταμέλειά μου καὶ ὁ πόθος τοῦ ἡσυχίου μου κελλίου.

[Ἔπεται συνέχεια]

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΠΝΕΥΜΑ

Spiritus flat ubi vult. "Ὅσοι ἀρέσκονται νὰ καρυκεύουν τοὺς λόγους των μὲ λατινικὰ ἀποφθεγμάτων, δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἐνθυμηθοῦν καὶ τὸ γνωστόν ρητὸν τοῦτο καὶ νὰ τὸ πεταξοῦν θριαμβευτικὰ κατὰ πρόσωπον τῶν ἀντιπάλων των, ἀνίσως καὶ τύχη νὰ στήσουν συζήτησιν περὶ τοῦ δημιουργικοῦ πνεύματος, εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ ὁποίου παρίστανται ὡς ἀνεπιφυλάκτως πιστεύοντες. Τὸ ρητὸν τοῦτο μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν καθ' ἣν στιγμὴν ἐπαναλαμβάνω τὰς κακογραμμένας ἴσως, ἀλλὰ κ' ἐμπνευμένας ἀπὸ τὸν πόθον τῆς γνώσεως σημειώσεις μου· καὶ μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅχι τόσον ὡς ὄπλον ἐναντίον τῶν διαμφοισθητῶν τὴν ἄκρατον ἐλευθερίαν τῆς ποιητικῆς δημιουργίης, ὡς μὴ περικλειομένης εἰς ὅρια καὶ μὴ ὑποκειμένης εἰς συνθήκας· ἀλλὰ, τὸ ἐναντίον, ὡς ἀποτέλεσμα σκέψεως περὶ τοῦ ὅτι πολλάκις τὰ ἐκ παλαιοῦ ἀναμασσώμενα παροιμιώδη γνωμικὰ, εἴτε ταῦτα ἐκφέρονται διὰ γλώσσης προσιτῆς εἰς πάντας, εἴτε περιβάλλοντ' ἐπίσημον ἑλληνορωμαϊκὴν τήβεννον, τὰ γνωμικὰ τῶν ὁποίων τὸ ἀξιοματικὸν κῦρος καθεὶς δὲν τολμᾷ νὰ διαμφοισθητῆσιν καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν ὁποίων θρησκευτικὴν πίστιν τρέφουν οἱ πολλοί, κατarrέουν ὡς ἀβάσιμα εἰδωλα ἢ κρατερῶς συγχλονίζονται, μόλις ἐπ' αὐτῶν τεθῇ ἀφῶδες καὶ ἀπηλλαγμένη προλήψεων ἡ χεὶρ τοῦ Λόγου. Ὑστερον ἀπὸ τοιαύτην δοκιμασίαν καὶ τὰ ἀξιώματα ἐκεῖνα ποῦ στηρίζοντ' ἐπὶ ἐδραιωτέρας βάσεως δὲν ἀποβαλλοῦν μὲν τὸ μέγα ποσὸν ἀληθείας ποῦ περικλείουν, ἀλλὰ καὶ τότε φαίνεται ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν εἶνε αὕτη ἡ μία καὶ ἀδιαφιλονέκτητος ἀλήθεια, τῆς ὁποίας πρὶν παρίσταντο ὡς ἀπαράβιαστα φυλακτήρια.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν τελευταίων τούτων ὑπάγεται, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, καὶ τὸ περιλάλητον ἀξίωμα περὶ τῆς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως, ὡς περὶ στοιχείου τοῦ ὁποῖον φέρεται κατὰ βούλησιν, καὶ εἶνε αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἀψηφεῖ τοὺς νόμους καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς κανόνες. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο ὑπὸ δύο ἀντιθέτους ὕψεις ἐμφανίζεται· ἐμφανίζεται ἀφ' ἑνὸς ὡς ὑπέρχους νόμος, διαψεύδων κάθε σχολαστικόν, ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐντὸς τῶν ἀποκρυσταλλωμένων ἐγκεφάλων των ὅλα τὰ βλέπουν ἀποκρυσταλλωμένα, καθηλωμένα, νεκρά· ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ὑποκαθιστοῦν εἰς τὴν ὁρμητικὴν πολλὰκις καὶ ἀκανόνιστον, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ζωντανήν, καὶ διὰ τοῦτο σημαντικὴν ζωὴν τοῦ πνεύματος, ἐκλεκτότατ' ἀναπαριστῶντες τὴν ζωὴν τῆς φύσεως, ὑποκαθιστοῦν ἀριθμὸν τινα κανόνων, ὡς εἶδος νομισμάτων μὴ κυκλοφορούντων πλέον, ἢ ὡς εἶδος διαθήκτου τὸν ὁποῖον ἱκανὸν νομίζουν νὰ καταμετρήσῃ καὶ τὸ Σύμπαν. Καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐμφανίζεται τὸ αὐτὸ πάλιν ἀξίωμα ὡς κενὸν σχεδὸν ρητορικὸν σχῆμα, τὸ ὁποῖον ἐνῶ δὲν ἐπικυρώνουν πάντοτε τὰ πράγματα, ἀλλὰ πάντοτε τὸ μεταχειρίζονται, εἰς τὸ ἀλαθρόν του ὀρκιζόμενοι, οἱ τρέφοντες ἀπερίοριστον πίστιν καὶ τυφλὴν λατρείαν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ μεμονωμένου ἀτόμου, οἱ περιφρονούντες πᾶσιν ἐκ τῶν προτέρων ἀρχὴν καὶ πειθαρχίαν ἐν τῇ δημιουργικῇ ἐργασίᾳ, ὡς ὑποδοσυνώρουν τὴν Τέχνην καὶ καταβιβάζουσιν τὴν Ποίησιν, οἱ τρέμοντες ἴσως τὴν ἀναρχίαν ἐν τῇ πολιτικῇ, ἀλλὰ περιπαθῶς περιπτυσσόμενοι αὐτὴν ἐν τῇ φιλολογίᾳ, ἀδιαλλακτοὶ ἰδανισταί, καὶ μαθηταὶ ἀκούσι τοῦ γερμανοῦ φιλοσόφου Φίχτε, ποῦ ἀντιτάσσει, ὡς ἀπόλυτον καὶ μόνον ὑπαρκτὴν τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ὑποκειμένου ἀπέναντι τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου ὡς ὄντος φασματώδους καὶ κενοῦ, καὶ λέγει: «Τὸ φῶς δὲν εἶν' ἐκτὸς ἐμοῦ, εὐρίσκεται ἐντός μου, διότι ἐγὼ εἶμαι τὸ φῶς!» Ἀδιαλλακτοὶ ἰδανισταί, τῶν ὁποίων ὁμως ἐξομολογοῦμαι ὅτι μάλλον ἀγαπῶ τὸν πυρετόν, εὐρίσκων αὐτόν λογικώτερον καὶ συμφερότερον διὰ τὴν Τέχνην, ἢ ὁποία φεῖ! καμμίαν σχέσιν δὲν ἔχει πρὸς τὴν ἀπελπιστικὴν φυτοζωίαν τῶν πρώτων, τῶν σχολαστικῶν.

Ἀμφοτέραι αἱ τάξεις, καὶ τῶν πρώτων, γεωμετρῶν τοῦ Ἀπεῖρου, καὶ τῶν δευτέρων, σημασιφόρων τῆς πνευματικῆς ὑπερπαντοδυναμίας, ἔχουν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, τοὺς ἀντιπροσώπους των κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον ἐν τῇ συγχρόνῳ νεοελληνικῇ λογοτεχνίᾳ, ὅσον στενὸς καὶ ἂν εἶνε ὁ κύκλος τῆς, ὅσον βραδεία καὶ ἂν εἶνε ἡ κίνησις τῆς. Ἐλπίζω, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ μοῦ δοθῇ εὐκαιρία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ εἶπω περὶ τούτων ἢ ἐκείνων, μὲ θάρρος καὶ μὲ εὐαισθησίαν, τὴν γνώμην μου· γνώμην, ἢ ὁποία, ἂν τυχὸν σημαίνῃ κατὶ, τὸ κατὶ τοῦτο θὰ ὀφείλεται ἴσως εἰς τὸ ὅτι αὕτη θὰ εἶνε τρόπος τινα ἡ ἀπῆχσις τῶν ἰδεῶν φωτισμένου κύκλου ἀνθρώπων σεαυτομένων κ' αἰσθανόμενων, παρὰ ἡ ἐκφρασις ἀτομικῶν ἐξ ὁλοκλήρου σκέψεων καὶ αἰσθημάτων. Ἀλλὰ πρῶτον πάντων ἀνάγκη παρίσταται ἔστω καὶ ἀπλῶς νὰ ὑποδειχθῇ ὅτι ἀμφοτέραι αἱ τάξεις αὗται — καὶ οἱ σχολαστικοὶ ἀκόμη — δὲν σφάλλουν διότι πρεσβεύουν ἀπο-